

Demeter Szilárd

Várad

1. *A ti autótok.* 2000-ben kerültem ~ra, 2000-ben beütött a privát ipszilontettőkám, és csakúgy, mint a virtuálreálban, az égvilágon semmi nem történt. Nem bolondult meg a belső óram, nem állt át más időszámításra, a banki átutalásaim is rendben voltak, vagyis nevetséges összegekért utaztam „le” hetente Kolozsvárról, 2000-ben hóttig nem érdekelt ~, nem akartam itt lakni, nem akartam itt leélni az életem, 2000-ben a *Korunk* szerkesztőjévé avattak, hát oda akartam beavasodni, az ún. kolozsvári csúcsértelmiségbe, idegenként, gyökerehagyott székelyként Kolozsváron próbáltam megérteni, hogy mi folyik itt/ott, hogy is van, a már nem létező echte, több évtizedes kolozsvári csúcsértelmiség enyhe lenézéssel és gúnnyal kezeli a „betelepült”, leendő magyar csúcsértelmiséget, Kolozsvár a világ közepe (beh kicsi a világ), miközben szerkesztőtársaim-barátaim a *Kellék* filozófiai folyóiratnál egyáltalán nem akartak kolozsváriakká válni (habár most is ott élnek, le merem fogadni, hogy egyikük sem mondaná magát kolozsvárinak), és miközben az íróhaverok, ifjú titánok (mert akkor még „író” is voltam, szemrebbenés nélkül álltam a titulust) magarról leszarták ezt az egész kolozsváriságot, hát ~ ebben a kontextusban alig rúgott labdába, OK, egyetemet építünk, bólogattam Szegő Katalin tanárnőmnek, tényleg feladat, meg minden, minimál tanárlakásban néztem hatodmagammal esténként a királyi egyest, ez volt ~, meccsnézés olyan kollégákkal, akiket egyáltalán nem érdekelt a foci, de össze voltunk zárva, kényszerlakhely.

2. *A mi lakókocsink.* 2003-ban elegünk lett [!] Kolozsvárból. Költözünk ~ra, döntöttük el életem párjával, elegünk lett a vonatozásokból, elegünk lett az átmenetből. ~ nyugodt város, mondok magamnak, nyugis hely, legalább direktbe’ nézhetem a magyarokat, nagy élmény egy, a Székelyföld közepén, ántivilágban felnőtt tévémacinak, annyira hiányzott a tévé gyermekkoromban (az állami adón tíz perc rajzfilm, kb.), hogy minden baromságot megnéztem, néztem a magyarokat, a ~iak is magyarok, vonogattam a vállam otthon, ha megkérdezték, a ~iak körül kis gömb van, saját erőter, ennenmaguk androgünjei, vonogattam a vállam Kolozsváron rekedt ismerőseimnek, olyan tempós népek, nem sietnek. Ady városa, mondták a ~iak nekem, maguknak, mindenkinek, Pece-parti Párizs, tették hozzá, ha ettől nem hatódtál volna meg, olyan emberrel takaróznak, gondoltam, akinek ~ vajmi keveset jelentett, nem volt e város szerelmese, nem akart itt meghalni, ez ma már világos számomra, és ilyent én is tudnék írni, hogy Pece-parti Párizs, ha Párizsba vágyódnék vissza, de nemigen vágyódom innen sehová, jó itt, kitanultam a ~iakat, végigolvastam az írókat, költőket, interjúkötetet az Ady Körről, mert erre voltak fenemód büszkéek, gondoltam, ha megismerem a történeteiket, csak sikerül szervesülnöm ide, de egy történetet akkor ismersz meg igazán, ha már vége szakad, erre igen hamar rájöttem, nyugodt voltam, a ~iak tempós népek, mostanában mintha rájönnének, új történeteket kezdenek, új történeteket kezdünk, kétszer ugyanabba a Pecébe lépni nem lehet.

~~.

Tóth Ágnes

Barna és zöld

A villamos lépcsőjén csüngött többedmagával, mint egy fürt szőlő, és örült az őszi hidegnek, mert kiúzta szeméből az álmot. Ronda felhők kísérték a rozszant síneken döcögő járgányt és a megállókban újabb reménykedő sereg rohamozta meg a lépcsőket. Aztán hirtelen pattogni, szikrázni, füstölni kezdett a szerelvény és megállt.

Gyalogolhatott most már a mocskos tócsákat kerülgetve és elmélkedve a közszállításról és az útkarbantartókról úgy általában. A szitáló esőben még jobban összegöndörödött hosszú, fekete haja. Hirtelen megtorpant. A Temetkezési Vállalat előtt öreg parasztasszony üldögélt újonnan vásárolt vécecsészéjén. Mellette tele szatyrok sorakoztak. Előtte traccsoló fiatalok rohantak tova, mögötte csendes túlvilági hangulatot reklámozott egy minikoporsó. – Élet és halál között – gondolta és előkapta a fényképezőgépet, hogy megörökítse a morbid és nevetséges pillanatot. Öröm töltötte el. Ezt nevezik sikerélménynek a szakmában. Még húsz méter után is boldog vigyorral az arcán lépkedett, amikor férfihang térítette magához.

– Csak száz lejt, asszonyom, az Isten áldja meg... – Nem akart megállni, de volt valami rendkívüli a férfiban. Különös arca volt.

– Megengedi? – kérdezte, és azonnal „lőtt” szemből és profilból is.

Aztán kivett a zsebéből ötszáz lejt és a koldus kezébe nyomta. Amikor egy villanásra találkozott a tekintetük, az ember megremegett és tenyerében összezörrentek a fémpénzek.

Az asszony továbblépett, de hirtelen megtorpant. Valami megmagyarázhatatlan delejes érzés futott végig a gerincén. Mintha, mintha... már találkozott volna ezzel a tekintettel. Megállt és visszanezített. A férfi lehajtott fővel állt. Kinyújtott keze erősen remegett.

Tiszta hülye vagyok – motyogta a nő és rohanni kezdett a megállóba a zötyögő villamos után.

Az eső egész nap kitaróan áztatta a várost, és a varjak hatalmas, elfeketedett levelekként gubbasztottak a közeli diófa ágain. Nézte az ablakból a sáros utcákat, buktatókat, a tócsákkal teli gödröket és a nyakukat behúзва tovasiető embereket, akiknek még egy picit mosoly sem ült a szájuk szögletében. Nem baj, így is szerette őket, és szerette ezt a várost is. Ide kötötte a jó öreg Macskadomb, a Körös jellegzetes illata, a Kanonok sor, a koldusokkal és építészeti remekművekkel szegélyezett Fő utca, egy régi pad, néhány igaz barát és a panelből épített fészek, melynek kiszáradt ajtó- és ablakkeretei között ki-be mászkált a huzat, mint egy rakoncátlan szellem. De valami más is idefűzte...

Villanyt gyűjtött, mert sötétedett. A negyvenes égő ronda alázatossággal festette kétértelműre a tárgyakat. Felhorkant a hűtőszekrény miniatűr Concord-hangja és megremegett tetején a csészék. Árgus szemekkel pásztázta az ajtó rekeszeiben szunnyadó üvegeket, míg fel nem fedezett egy palackot, aminek kétujjnyi szilvapálinka szunnyadt az alján. Hogy boldogabb legyen, ahhoz

túl kevés volt, hogy bűdös legyen a szája, ahhoz túl sok. Azért mégis megitta. Cigaretára gyújtott. A láng megperzselte a haját. A szag még jobban felkavarta benne a gyerekkori élményeket.

Ősz végén, tél elején vágtak mindig disznót nagyiéknál. Eszébe jutott Gyurica, a báznai, akit malackora óta nevelgetett papó segítségével, no meg a moslék, aminek ínycsiklandó illata volt. Titokban belekóstolt. Sótlan volt és benne ázott egy veréb teteme is. Üvöltve köpködött, papó pedig nagyot billentett csontos fenekén, amitől majdnem a dézsába esett. A báznai vad rőfögéssel rohant az ólban. Amikor aztán elérte a megfelelő súlyt, kivégezték. Sírva nézte, hogyan ég a szalma a szegény állaton, amikor az hirtelen felugrott és égő szalmával a hátán feléje rohant. Feldöntötte és együtt sivalkódtak a barackfa alatt, aminek csupasz ágáról két varjú rebtent fel ijedt káromgással. Mire szétválasztották őket, Gyurica kimúlt, ő pedig torkaszakadtából üvöltötte: – Gyilkosok, bűdös disznógyilkosok! – Jócskán megperzselődött, horzsolódott. Nagy bevitte a szobába és alig bírta ágyba kényszeríteni, mert az öregasszonyt is megsebezte a fogával, a tíz körmével és az illetlenül feltoluló szavakkal, melyek nyerek voltak és szálkásak, mint a padló.

– Hozza ide valaki Jocót! – kiáltotta ki nagy az ablakon, majd kiment a konyhába teát főzni, bár tudta, hogy a szomszéd fiútól hamarabb lecsillapodik forrófejű unokája, mint a mézes hársfalétól.

Valami különös varázsszál fűzte össze őket. De meglehet, hogy ellentétes természetük miatt lettek elválaszthatatlan pajtások. Míg ő örökösen száguldozó, már gyógyuló vagy frissen szerzett sebektől tarkított, borzas, szakadt leányka volt, addig a másik fiú létére tiszta, pedáns, kiegyensúlyozott teremtés volt. Soha nem mondott ellent hóbortos, veszélyes ötleteire, nyugodt, bársonyos hangján mindig le tudta őt csillapítani, és hősként tűrte, ha mérgében néha megtépázta. Csak nézett rá azzal a két különös szemével, amilyen senki nem volt a világon. Jocónak ugyanis a bal szeme barna volt, a jobb pedig zöld... Istenem, vajon hány éves korban kezdődik a szerelem? Ki tudná ezt megmondani? Egy biztos. Náluk már gyermekkorban elkezdődött és kamasz, illetve bakfiskorra még jobban elmélyült.

Nem. Nem akar semmire sem gondolni. – Nem nézünk hátra, kedves barátom – mondta tükörmásának, egy kissé pimasz ábrázatú, kócos hajú negyvenes hölgyeménynek. Huszonhárom év! Ugye milyen könnyű leírni? De milyen nehéz leélni! Leélni a barna és zöld szempár nélkül! Miért kell az embereknek folyton-folyvást költözniük? Házat, hazát cserélniük? Mi a nagy bűdös francnak? És miért tiltották el őket egymástól Jocó szülei? Jó. Beismeri, hogy kislánykorában kiszámíthatatlan, agresszív és más furcsa szokásokkal megáldott emberke volt. De megváltozott. Igen. Lehiggadt. Bölcsőbb lett. Megtanult uralkodni az érzelmein. Sikeres asszony lett belőle. De nem volt soha boldog. Nem voltak gyerekei és mindkét házassága tönkrement. Elmarta maga mellől a férjeit. Haragudott rájuk, mert egyforma volt a szemük. Ez az igazság. Végre kimondta hangosan. Sőt üvöltötte. Míg a szomszéd meg nem csapta a fűtőtestet valami fémes tárggyal. Akkor elhallgatott.

Néha még kiment a Körös-partra, a vasúti híd alá, ahová együtt ültettek el egy apró fenyőpalántát. Mostanra hatalmas fává erősödött. Előtte suhan sietve, zubogva a zöld színű víztömeg, és ugyanazokat a dallamokat, titkokat kotyog-

ja, melyeket együtt hallgattak Jocóval. Ez az a hely, ami annyira ideláncolja. De már nem fáj. Inkább megnyugtat, boldogít a barna és zöld színeivel...

Hirtelen nyugtalan lett. Nem tudta megmagyarázni, miért. Valami történt, ami ennyire felzaklatta és felkavarta az évek óta mélyre ásott emlékeket. Biztos a szomorú idő az oka. Nem, nem gyengül el. Ilyenkor dolgozni kell! A munka majd meggyógyítja.

Leemelte a fogasról a nagy, fekete sporttáskát és bevonult a laborba.

Hangosan kuncogott a végécészen trónoló öregasszonyon, aki a hívóban ázó fényképpapíron egyre szembetűnőbben sugallta: – Teszek én életre, teszek én halálra...

Amikor előhívta a koldus portréját is, meghökkent. Lehajolt, hogy közelebről is szemügyre vegye a kinagyított képet. A színes fotón minden kétséget kizáróan látszott, hogy a férfi egyik szeme barna, a másik meg zöld...

Lipcsei Márta

Lehet

*„Messziről ropogós muzsika olvadt foszlányai
folynak csiklandozva fülembé”*

Dsida Jenő: *Itt feledtek*

Ha már minden szó kihalt
s ha itt lesz a kellő pillanat
elolvasod e mellékdalt

Lehet ez csak prózai dolog
hogy megértsd a pillanatot
s ha nem lesz ez sem elegendő
majd itt a sok idézendő

Leszel Te Ő és Mi Ti Ők
egyedüllét nélküli következők

Lehet valahol az ezredik házban
lakodalom lesz és oda megy majd
az egész világ.

Nocturno

„Csak mert nem érdemes úgy sietni
a temető felé”

Dsida Jenő

Gyöngyös borként csillog az élet
csemetefa satnyul ház előtt
mindennap több tisztább a részlet
hajszálnál finomabb fonál köt

Jönnek langyos, izgató szelek
pici fájdalmak idegek egén
álmodnak szűz, fehér fellegek
suhannak, szállnak szavak kellékén

Csak állunk az értelmetlen estben
lassanként ravatal lesz az ég
a gyertya lángolása testben
elszáll mint pára, dalt dúdol a vég.

Országos felhős szakadás

*Most, amikor beköszönt e halk halódás
és szálas eső sűrűn lelógó
drótja zár körébe finom kalitkát;
nincs többé levegős, kitárt szabadság”*

Dsida Jenő: Országos eső

Nem halk halódás
és nem szálas eső sűrűn lelógó
drótja zár körébe finom kalitkát
hogy ne legyen többé levegős,
kitárt szabadság.
Lezúdul az ár és a sár
mint villámmozdulat
földre dönt s vár
ugrásra készen, míg a hegy rád szakad
s az ólomidő mint a rossz gumi rád ragad.
Az özönvíz s a felhők tömbjén keresztül
nem tud kibújni a nap
estéknként nyirkos tüzek fullasztó
füstjénél körülvesz a jaj.

Gittai István

Idegen ismerős

Idegenről, ki szemben ült a vonaton,
úgy rémlett nekem, hogy ő nem idegen;
félíg tar, s egészen deres üstöke,
borostája felől ifjú éveink
közös tündöklése derengett.

A megszólítás bátorsága, óhaja
megérett, s már-már kibuggyant belőlem,
amikor villámgyors mozdulattal
napszemüveg mögé dugta tekintetét,
mint akit régi adósság nyomaszt,
meg azért is, hogy ne lássak belé,
s hogy ne kelljen csevegnie velem.
Ha nem, hát nem! Legyen úgy, amint akarja.
Figyelmem ezzel napilapba hullt.

Távolságot tartva egyszer még
ránéztem: éppen ásított,
s szája zabola-szegletében
megvillant a huncut rándulás,
mely olyannyira a sajátja,
hogy tutira beazonosította őt,
a néhai váradi barátot,
ki egykoron Villon Francois
Nagy Testamentumáról regélt
borgőzös bohém mámorában...

Mostan meg nem kívánt dicsekedni,
se panaszkodni magáról...

Szíved joga, hobó haver!
Kísérjen s óvjon
további utadon az Isten!

Kedvencem, hajnal-mágusom

Kedvencem, hajnal-mágusom
dereng, ólálkodik elő,
miként a titokzatos sün,
amelyet éhe zsargat,
s minden szimatát latba vetve
alélt avarban bóklász,
deres parkpázsiton,
bokoralj zegzugában
matat, túr, csócsál;
rá-rásóvárog
a teliholdra is,
amely egyre sápatagabb,
s Lear királyból statisztává
sekélyszik, lényegtelenül
égi odisszeája.

Kedvencem, hajnal-mágusom
mint a keresztelő vize
tarkón, testen öblint,
s lelkemben kél légi-lóga
akár ha Isten
dúdolna odabenn.

Utódal

Mintha isteni hívást
hallottam volna.
Az álmos, menetrendi,
szürke homályból
megilletődve-riadva
kaptam fel fejemet,
s máris ott evickéltem
napkeleti mosolyában,
mint légy a tejben,
mint lámpa fényében
az éjjeli lepke.
Cigánylányszeméből
tíz méterre pulzált
a hipnotikus, hívogató
tüzes ármány.
Fertályórán át
néma súlytalanság,
örökélet nábobja lehettem.

Leszállt, elillant,
mint a Tisza virága.

Annyira hiányzott,
hiánya annyira fáj,
hogy átültem oda,
ahol imént még ő ült,
ahol teste melegét hagyta.

Tavaszi áhítat

*„Imhol őzike-lépésekben
kis rüggyel szájában a lány.”
(József Attila)*

Már este van.
Redőny mögött
megbújva ott
vagy, ott lehetsz.
Kiszűrődik
bár némi fény,
mit se látok
belőled, hát
ácsingózom
tovább, hiszen
a délelőtt
pompája tart,
még tart, még tart,
de mennyire.
Nytott ablak
mutatta volt
mi szép, mi völgy,
mi domb, mi hölgy,
mi meztelen!
Vasárnapi,
keleti fény,
meg két szemem
simogatott
és fürdetett.

Későre jár.
Ablak-fényed
már rég kihunyt,
mégse tapad
az éjszaka
szememre... ha
hallom, ahogy
alszol, hallom
álmodásod,
falakon át,
mi nesztelen.

Gazellalesen

Keletnek fénye-enyhe
úgy dédelgesd,
úgy simogasd,
égi kegyeidben
úgy részesítsed Őt,
mint még senki
emberfiát.
Hiszen szűzies
kitárulkozása Feléd
– s tudtán kívül felém is –
páratlanul káprázatos!
Akár a Várvavárt
földre eljövetele.

Habár áldásos
napfürdőzésből
ezúttal csupán
a háta részesül...
De hát micsoda hát az,
micsoda csípő,
akár a Stradivari-hegedű
tulipánja,
prímszólama,
mely zengeti,
és lengeti
a lelkem.
És a tollam.

Keletnek fénye-enyhe,
ma ne siessél Nyugatra!
Bárányfelhők ti se
ússzatok az égre!
Kecses Gazellám
talán megfordul
valahára,
s álmos arcát,
csábító két kebelét,
sejtelmes köldökét is
megmutatja végre.
Jól álcázott gazellalesem
titkai hadd gyarapodjanak.

Barabás Zoltán

Parafrázis odaáttra

Indig Ottónak és Emőd Tamásnak

Még nem esik,
de Váradot már-már
felveti a szemét.

A Nagycastleomán felett,
hová hajdan
szerelemszapot

hordott a lég,
most a puccos, magaslati
paloták szemét

nyitogatja a kék-
szürke alkonyat.
Újszülött iszonyat

kerülgeti a szavakat.
Hóna alatt a hamis,
kopott hegedűvel

az öreg Mezei
épp most repül el
házatok s a védtelen

gesztenyesor felett.
Utolszor veled
a Mülleráj: Ady

és Tabéry hozott össze.
Harmincan sem voltunk
kétórányi kis örömré.

Feltamásló nagy lélek,
szó, mi szó, múltunk:
törölve, törölve.

Még nem esik,
de Váradot már-már
felveti a szemét.

És te ott fekszel
magadban, egyedül,
fogaid között kemény

szavak kövével.
És már soha, de sohasem
tudod meg: *lesz-e holnap*

*új, művelt Magyarország
és Erdélyben emberséges élet?
és érdemes-e itt még*

*kiállni tiszta szívvel,
és megbűnhődni versben
a múltat és jövendő?*

Eszembe jutottál, Ottó,
miközben álmatlanul
saját lélegzetemet hallgattam,

arra várva, hogy a Barátok
temploma felől új
hírt hoz a harangszó.

Alattomosan jött
a hó, és azonnal
kortes lett, marasztaló.

Talán jön egy újabb
vízivilág is, mert
jönnie kell

annyi pitiáner hazugságra,
csörtetésre, köd-
evésre, odázó bárgyúságra.

*De borzasztó lehet most
földdel betömve, némán
feküdni, csendben ott kint,*

és várni, csak várni
valami messzi, újra-
lelkesítő feltámadásra.

A Nagyállomás felett,
honnán egykoron
Léda szerelmes szavát

Párizsig vitte a lég,
egymásba nőtt, lesbikus
paloták szemét

nyitogatja a kék-
szürke virradat.
Lennebb, a főutcán,

a piszkos tükörelak előtt
most balkáni és bizantin
kerülgeti a koldus szavakat.

Hányat temetünk még?
Hány barátot, magyart?
Te ott magadban fekszel,

nem számolsz a maradékkal,
kikben megszülethet a mentség,
némi hév, dac,

hogyan legyen, megmaradjon,
mint a teremtés utáni
első földi évszak.

*(A kiemelt szövegrészek Emőd Tamás
Levél Adynak című verséből valók.)*

Mediterrán etűd

Kezem
most megpihenne
melleiden.

Odakint
orchideák
fényeskednek,

odakint
a sovány kövek
arcán

egy visszavonuló
tenger
matat.

Odakint
a rugalmas
sötétben

egymásba
szeretnek
a hálók,

és nem jön
Faustus
doktor,

hogyan
mindent
megmagyarázzon.

Szilágyi Aladár

Nincsenek csodák

Keserű úr, az epizodista, minden nap pontosan egy óraker nyitott be a kávéház ajtaján. Kényelmesen elhelyezkedett a sarokasztalnál, akkurátusan megkavarta a kapucínert. Lecsípte a szivarja végét, rágyújtott, elővette az újságot, megfejtette a keresztretjvényt, megoldotta a sakkfeladványt, majd a hátsó oldallal kezdve kiolvasta a lapot az utolsó betűig. Két óraker felállt, és egy ötöst hagyva az asztalon távozott. Minden fizetéskor és a premierek napján – akár kapott szerepet, akár nem – egy deci konyakkal toldotta meg a kávéját. Azon a napon is szokása szerint elővette jól kihegyezett ceruzáját, és nekiveselkedett a keresztretjvénynek. Játszi könnyedséggel oldotta meg. Szisztematikusan, egyenletes betűkkel töltötte ki a fehér kockákat, mígnem megtorpant. Ceruzát markoló keze a levegőben maradt, a homlokán nehéz verejtékcseppek jelentek meg. A függőleges tizenhétnél ez állt: „Jó nevű kővári színész”... Hat betű. Lassan silabizálta ki a vízszintes szavakat: akarat, ered, hasad, vedel, fakír, zúr.

Félhangosan újraolvasta:

aKarat

Ered

haSad

vEdel

fakíR

zŰr.

– Annyi mint... Keserű! Te jó Isten, még hogy én... jó nevű kővári színész... akarat... ered... ez stimmel, ez mind stimmel. Hasad... vedel... Apro-pó, Sáríka, egy deci konyakot kérek!

– Ünnepel a művész úr?

– Nem én, azazhogy... igen. Fakír! Zúr!

– Óhajt még valamit?

– Nem, csak egy deci konyakot!

Huszonöt évig színészkedett Keserű Kázmér, huszonöt évet töltött a kővári társulatnál. A frontról került ide. Első bemutatójukat a front elvonulása után egy hónappal tartották a színházban, a szabad ég alatt. Igen, a színházban, a szabad ég alatt, mert a háború az üszkös falakat se hagyta épen. A nézők úgy ültek körbe a romokon, mint egykoron Hellászban, az amfiteátrumban. A belépés díjtalan volt, előadás után a színháziak és a közönség együtt kezdték eltakarítani a romokat. Másnap ott folytatták, ahol abbahagyták. Három hét múlva, mire minden törmelék eltűnt, új darabot mutattak be Kővárrott.

Keserű Kázmérnak bámulatos emlékezőtehetsége volt. Tucatjával fújta kívülről a színdarabokat, s néhány nap alatt minden szerepet megtanult kívülről. Romeltakarítás közben fennhangon mondta a szöveget, a kollégák elismételték utána, ki-ki a maga szerepét, mígnem összeállt az előadás. Ennek az esetnek köszönhette, hogy a színháznál maradt. Ugyanis Keserű Kázmér azelőtt világeletemben nem tette színpadra a lábát. Igazság szerint egy kis szélhámossgal került a társulathoz. Néhány napja lézengett már Kővárrott, se ereje, se kedve, se pénze nem volt továbbmenni, a lábsebe is kínoztta. Falragaszon egy közleményt talált, melyben a színigazgató kérte a városban tartózkodó színészeket, hogy gyűljenek össze a színház újjászervezése

érdekében. A toborzó végén mindenkinek a jelentkezés napjától kezdve fejadagot ígért. Kázmér fantáziáját a fejadag szó ragadta meg, és már másnap jelentkezett. Színész voltát bizonyítandó, kellő iratok hiányában elejétől végig elmondta a Hamlet-monológot, majd tovább folytatta Ophélia és a dán királyfi kettősével, míg le nem állították. Pocsékul, de hibátlanul tudta. Az igazgató-rendező nem teketóriázott sokat, parolázott vele, és szerződtette gyér számú társulatához.

Így lett Keserű Kázmér segéd-könyvelőből Keserű úr, az epizodista, a legengedelmesebb színész. Kísérteties pontossággal tartotta be a rendezői utasításokat, továbbra is bevágott minden szerepet, jó szolgálatot téve a többieknek. Memorizáló képességéről legendák keringtek. Művészkörökben újabb és újabb anekdoták születtek róla. Hogy miért nem kapott nagyobb szerepet? Talán éppen azért, mert túlonúl szabályosan játszott.

*

Félig se itta ki a konyakot, amikor berontott Csóri, a titkár.

– Szervusz, Keserű, mit szívsz, keserűt?

– Szellemes vagy...

– A nagyfőnök küldött. Hívat.

– Mit akar?

– Csak jót. Gyere hát!

Egy hajtásra eltüntette a maradék italt, fizetett, és gyors léptekkel ment át a színházba.

– Hívtál, főnök?

– Na lám, Kazika, már itt is vagy?

Komoly ügyről van szó.

Keserű bizalmatlanul topogott az íróasztal előtt.

– Parancsolj, foglalj helyet. A... fővárosban ítéletidő van...

– Azért hívtál, hogy az időjárásról társalogjunk?

– Dehogy, dehogy. Úgy látom, harapós kedvedben vagy ma, öregfiú. Az a helyzet, hogy Tücsi nem tud estig hazajönni. A rossz idő miatt kénytelen lesz vonattal bumlizni.

– Szegény...

– Nos, rád gondoltunk, öregfiú. Te segíthetnél rajtunk, a te memóriáddal kimethetnél bennünket a pácból...

– Hogy én?...

– Igen, ma este beugranál Tücsi helyett.

És Keserű Kázmér epizodista eljátszotta élete első főszerepét.

*

Fáradtan, halálos fáradtan kupo-rodott le a tükör elé, félig letörölve már az arcát, amikor lehanyatlott a karja, mereven, magába csavarodva, félig hunyt szemekkel nézett a semmibe.

Kinyílt az ajtó, és sorra belopózott az öltözőbe a főnök, Lizi művésznő, Csóri meg a többiek. Nem vette észre őket, nem fordult feléjük, még akkor sem, amikor nagyot pukkant a pezsgősüveg dugója. Nagy ovációval vették körül, a vállát veregették, a kezét szorongatták, Lizike meg egyenesen szájon csókolta. A főnök pohárköszöntőt mondott, majd kijelentette, hogy holnaptól kezdve Tücsivel felváltva, kettős szereposztásban fogják játszani a főszerepet.

Halkan, nagyon halkan válaszolt:

– Nem szabad, srácok – motyogta –, nem szabad... Talán majd újabb huszonöt év múlva kifogok egy ilyen nagy napot...

Másnap délelőtt Keserű Kázmér epizodista nem jelent meg a próbán. Utána küldték Csórit, a titkárt. Kázmér ijedt képű háziasszonyával tért vissza.

– A művész úr egész éjjel nem feködött le... Csak járkált fel s alá a szobában, és hajnalban elutazott.

- Hová?
- Nem tudom, kérem.
- Üzenetet se hagyott?
- Nem... Azaz egy cédulát találtam az éjjeliszekrényen.
- Mi van rajta?

- Hat szó, hat összefüggéstelen szó.
- Olvasd hát! – förmedt Csórirra az igazgató.
- Akarat... ered... hasad... vedel... fakír... zúr...

A kéz

A sötétség tökéletes volt, annyira tökéletes, hogy csodálkozni tudott rajta. A bal vállára s a lábaira nehezedő fájdalmat már megszokta. Csak a sötétség nem enyhült. Nem is a szemével érzékelte, hanem a bőrével, a pórusaival tapogatta, anyagivá, súlyossá váltan. A sötétséget hitte a fájdalmak okozójának, a fájdalmak az életet jelentették, ezért örült a sötétségnek. A hallása is visszatért. Nem tudta, mennyi idő telt el a belövés óta, egyre gyengülő zúgásként még mindig a fülébe visszhangzott. Ugyanakkor más, halkabb és egyenletesebb zajra figyelt fel, amit egyre tisztábban hallott. Ritmikus, sziszegő hang volt, meghatározhatatlan irányból jött, néha erősebben, néha gyengébben hallatszott. Jó időbe telt, míg megállapította, hogy a tüdejéből kipréselt levegő okozza. Csuklásszerűen felkacagott. Valahol, a feje fölött jókora üregnek kellett lennie, mert a kacagása felerősödve tért vissza. Megpróbált felülni, de két lábát és a bal kezét betemette és erősen szorította az omladék. Csak a fejét meg a jobb kezét tudta megmozdítani.

„Túl kell élnem – vágott agyába a gondolat –, túl fogom élni... Levegőm is van. Talán már a mentők is elindultak.”

A bal karját mintha satuba fogták volna. Jobb kezével megpróbálta kiszabadítani. Lassan, türelmesen kaparta a törmeléket. Minden erőfeszítés

hiábavaló volt. Ujjai kemény, mozdulatlan faldarabokba ütköztek. Emberfeletti igyekezettel a feje alá tuszkolt egy lapos téglát. Viszonylag kényelmes helyzetben feküdt. Már csak a tehetetlensége dühítette. Valahol, nagyon közel a füléhez vékony erecske csordogált lefelé. Megtalálta. Kissé oldalt fordította a fejét, hogy a hűs cseppek az arcára peregjenek.

„Vizem is van – gondolta –, túl fogom élni... vizem is van.”

Jobb kezével újból és újból végigtapogatta testének hozzáférhető részeit. Tele volt zúzódásokkal, de nem bánta. Szinte kedvteléssel markolt bele saját húsába, annyira örült az életnek. Ujjai hirtelen megakadtak valamiben. A valami rándult egyet, majd elernyed. Egy kéz volt.

„Úristen – gondolta –, ez Tamás keze. Róla egészen megfeledkeztem.”

Ismét megtapogatta a rángatózó ujjakat.

„Tamás, hallasz?” – szólongatta.

Az üreg tompán verte vissza a hangját.

„Tamás – suttogetta –, hallasz engem?”

Nem kapott választ. Görcsösen szorította meg a kezét. Ott lógott arasznyira a melle fölött, csuklóig szabadon. A hozzá tartozó kart már elzárta az omladék.

„Hogy került ide – tűnődött –, hiszen legalább négy méterrel mö-

göttem tartózkodott a tankágyú golyójának becsapódásakor... Talán a robbanás dobta fölém!"

„Tamás – szólalt meg újra –, ha hallasz engem, szorítsd meg a kezeimet. Jó, Tamás?” A kéz rándult egyet. „Nem tudsz beszélni, Tamás?” A kéz elernyed. Megérezte az ütőerét. Lassan, egyenetlenül vert. Aztán saját mellére szorította a saját szabad tenyerét. „Élünk, Tamás, mozog a vérünk!...”

„Jó, hogy hallasz engem, Tamás, mert beszélnem kell. Érted? KELL... Ki gondolta volna a tankok megjelenésekor, hogy együtt kerülünk a patkányfogóba, te meg én... Éppen mi ketten. Jó, hogy itt vagy a közelemben, legalább nem vagyok egyedül. Ne félj, nem rohadunk meg itt, mert már a ruszki tankok elináltak, és elindultak a mentők. MÁR ÉSZREVETTÉK, HOGY HIÁNYZUNK.”

„Nagyon összetörted magad?... Kár, hogy nem tudsz beszélni. Én talán megúszom egy-két töréssel. Csak a bal karomat nem érzem.”

„Tamás, nekem vizem is van... Végigcsorog az arcomon. És ha kissé oldalra fordítom a fejemet, belecsorog a számba A VÍZ.”

„Melyik kezed csüng itt fölöttem, a bal vagy a jobb? A bal... Igaz? Kemény ütés volt... hehe... Kétszer is megfordultam a tengelyem körül... Váratlan ütés volt. EGY NŐ MIATT. Te, ha ezt megússzuk szárazon, visszkapod!

Nem haragból, MERT ÉN MÁR NEM HARAGSZOM. Röhejes, hogy megmondom neked. Éppen most mondom meg. Aztán kvittek leszünk. Utána megiszunk néhány korsó sört, ugyanabban a Széna téri kocsmában. A nő mehet!”

„Kiszáradt a torkom. Hiába nyalom ezeket a vízcseppeket... Tudod-e, hogy nagyapámat is egy orosz tank ölte meg az ostrom idején? Őt is. DE MINKET NEM. Mi ketten megmenekülünk. A mentők nemsokára ideérnek.”

„Ha most tisztább lenne az agyam, kiszámítanám, hány tonna faltörmelék nyomja a lábamat... Néha úgy érzem, süllyedek. Máskor mintha hullámok dobálnának a magasba.”

„Ne vedd el a kezedet, Tamás, ne ránts el! Hadd, hogy érezzem: nem vagyok egyedül... Ne félj, visszkapod tőlem azt az ütést...”

„Érzed, milyen meleg a föld? Sosem volt ennyire meleg... Olyan nagy szívem van, Tamás... Örülök a kezednek... Ezzel ütöttél meg... ezzel...”

*

– Él?

– Él.

– És megmarad?

– Meg... Félig betemetve, tágra nyílt szemekkel találtuk. A jobb kezével a balt szorította. Annyira erősen, hogy most sem lehet megfeketedett ujjait szétválasztani.

Kinde Annamária
Humortalan, laza, magyar

Rossz vicc: tizenötmillió.
És tizedannyi? Egyre jobb...
Másoknak jó üzlet lehet:
Nekem tutira nem buli
Az, hogy magyar vagyok.

Ki hatszáz éve nyír gyepet
Ezen már nem is mosolyog.
Másoknak jó üzlet, lehet.
Nekem tutira nem buli
Az, hogy magyar vagyok.

Megfosztott és röghöz kötött.
Sikereivel hontalan.
Ha utat keres, árulás.
Mert mindig feladja magát:
Születéstől boldogtalan.

(S ha érkezel, és rám hevül
tested, mely ápol s eltakar,
már nem is olyan lényeges
ki mit gondol és mit akar,
mit ér az ember, ha magyar.)

Lélek jön, testbe öltözik,
Tesz-vesz, nyilvánul általa,
Aztán a nagy űrbe kiszáll
És csöppet sem érdekli már
Isten, Család, Haza.

Tom Vanguard énekel fekete-zöldet

A kéz beszélt a fákhöz, a kéz fa derekán
szemnek lejtő íve, szájnak gesztenye íze
őzlábgomba fiataljáé: dióíz, mandula.
Fények a fák között: sok csíkos vadmalac.

Ott álltam már és éltem, más ruhában –
elhagytam érted, Szandra, azt a földet.
Múlttá hazudtam legszentebb jövőnket,
lemondtam minden ígéretről bátran.
Nem reszketek már import nagykabátban.

Fájó szemmel rám néz az igaz:
cseresznyefa voltunk,
vadcsesznyefa.

Szűcs László

Advent

Mi az, hogy emberszabású? – kérded
a villamos hátsó ablakából,
látva mint fut vissza
saját lábnyomán lépkedve a város.

S néz vissza rád, bámulnak meredten
a narancsfényű póznák,
cserbenhagyott homlokzatokról málló
Ady-látta szivárvány cikornyák.

Szecesszió. Se szellem, se vízió már.
Csak észak-fok, meg titoktalan ismerősök.

Menekülés, megfutamodás ez a végállomás nélküli
körjárat. Hahó, kontroll! Csalóka hűséged
foglya vagy. Ezt már magad is érzed,
mint akit a semmi nyitott ablak mellett megigézett
egy őszi éjen. S bár szólnál, csak néhány potyautas
mered maga elé, derengő tükröképek.
Itt-ott mobilok fénye rebbenti rád kék tekintetét.

Hideg van, füledben ismeretlen csengőhangok.

Mi az, hogy megérkeztél? Száradt sajtreszelék e kérdés,
és ahogy múlnak a percek,
szívverés helyett
csak egy elemes légfrissítő serceg.
Érzed, ez nem érkezés,
a gyalogszer fogyott el csupán benned.

Jársz, mert jární látszol, a villamos is elbitangolt.
Tudjuk, ő is aluszik. S amíg tabletták nélkül teszi,
álmában lekopnak oldaláról
a szalámigyár hirdetései.

Így állsz itt most. Bevár a vers.
Árnyékod melegít: áttelelsz.

Utcán esős reggel

Árbocom ne cseréld hegedűre
kis rusnya pinka,
ha már bőrod bíborló feketébe
hajlítja fényeres harisnya.
Comb-kerekded mozdulatodon
életre kelő ujjak a nájlilonon
a buja járdán, hogy engem
– te szeremet ejtő szürke –
látásod lekenyerezzén.
Vagy kényeztessen, mi kirobbanni
akarás, torz felhördülés,
maradj te harisnyafeszítő,
bíborodban másokat
maga-magadon kézmelegen őrző,
ismeretlen engem ismerő,
árboc-gazda-szem etető
kis rusnya pinahinta.
Csak nézz előre,
rám soha míg eső az eső,
s az egyet, a gyönyör-fontosat
ne cseréld jajgató húrú hegedűre.

Zudor János

Szeptember II. emlékére

A gyűlölet kinyitotta
 hatalmas száját,
 és bekaphatja a világot,
 a pusztítás döbbenetes
 rögeszméje máját
 s beteg bendőjét ontja
 a kirágott
 virágra, a szabadság
 szimbólumára
 nem tudni, jut-e még
 halálból mára
 mint a mennykőcsapás,
 hirtelen,
 annyi ártatlan lélek
 szállt a mennybe,

nyögve, sírva és imádkozva
 végül,
 vajon az értelmetlen
 haláluk hogyan
 békül
 a mennyel végül, szegény
 szerencsétlenek,
 annyi ártatlan áldozat
 vérül,
 vajon hogyan békül végül?
 Hiszen egy gőgös őrült akaratóból
 a gőg és az őrület haragjáról
 mit se tudva,
 mit se sejtve, hirtelen
 sújtott le az értelmetlen őrület,
 jobb ha lettetek volna, szegények
 kövület,
 döbbeneten kiáltanánk, de
 hiába
 hogy meneküljetek sírigtalan
 világba,
 ártatlan testetek s
 lelketek
 mennybeemelvén
 megdicsőültök a barbár
 őrült mocskos pofája ellenében,

a legértelmetlenebb
 halál kért
 áldozatot
 csak világgyűlöletet
 ne hozzon az iszonyat,
 hogy bárkire lecsaphat
 a dühöngő őrült
 halál-karma,
 ó, jaj, a félelem iszonyú mély
 kamra,
 s úgy tűnik, világregtetgető
 harag
 az őrült elmében
 megfogant,
 rááldoz vagyont, kéjt,
 gyönyörködik önművében
 a Gonosz,
 de a Világ se, lesz ám
 tehetetlen,
 az ártatlan lelkekért sütő
 pirító gáztűzön ég
 el a Rossz!

Ártatlan lelkek, tőletek búcsúzom,
 döbbsen s hirtelen áldozat,
 fehér lepellel
 integetők,

hirtelen rántott benneteket
 odaára az őrült gyilok karma,
 fehér lepellel letakart
 holtak, sorban
 hozsánna
 néktek,
 nem értelmetlen mégsem
 a ti áldozatotok,
 mert az őrült halál
 karma most
 megbüntettetik,
 válogatott kínok lesnek
 a főgonoszokra,
 úgy hogy majd még

visszasírnák
 maguknak a ti
 egyszerű áldozatok
 – fehér lepellel integetők –
 mert számláját rendez
 a Jó is a gonosz ellen,
 méltatlanul nem tiporhat
 ártatlanok
 testébe
 és a szabadságba is egyúttal
 a gonosz állat

hozsánna néktek, s
 emeljen Úr a Mennybe,
 ott harsonázzon tinéktek
 szabadság
 dicsősége,
 ártatlanok, ártatlanul
 leöltek,
 örök dicsőség fénye, s glóriái
 övezik utatok.

És irtózatot lesz, amikor
 a Gonoszra lecsap
 a Jó!
 Mert az idő eszközeivel

lehet majd vissza-
 ütni?
 vagy a Szabadság
 kiterjed a Világ
 Őrült Tömeg-
 gyilkosaira is?
 „kegyeltjei” a Gonosznak,
 az ártatlanokat ölők?

Döbönt tehetetlenséggel
 csak eláll a szavunk,
 szinte az ártatlanokéval
 áll el a lélegzetünk,
 ha még üzenhetünk
 utánuk, dicsőséget
 nékik,
 teljesen ártatlanul leölteknek,
 s jaj, a Világnak,
 ha tűri,
 hogy vérét vegyék
 őrült „kelleme”,
 mert nem állathorda vagyunk,
 de emberek,
 s a büntetés, a tomboló
 őrült dühöt
 majd lehűti.

Költői zsoltár

Áldj meg Isten, áldj meg,
 bűneimtől óvj meg,
 legyen gaz eretnek,
 kiben Virág termett.
 Verj meg Isten, verj meg,
 Tisztuljon meg a Föld is,
 Mennyekből eső is,
 tiszta, mint a kőrís.

Hogyha kell, hát vedd el
 két szemem szemeddel,
 ne lássak több iszonyt,
 és Sátánnal Viszonyt,
 emelj nagy Templomdba,
 giz-gaz füvekbe oldva,
 lehessen lábnyomod ott,
 ahol lent én zokogok.

Nagyvárad, 1998. október 9-én.

Goron Sándor
bolondos játék

sistergő hajnal
a város felett
s angyal
ki füledbe súgja
ülj veszteg
ne játssz önmagaddal
halált
mert bolondos e játék
eb-ugatta hajsza
dől rád a fergeteg
mint mennyei manna
s elmélyül az előérzet
s az indulat-veszély
s eltűnt a visszaút is
mint egy múltó szeszély

bukás

bukásunk
megsebezte a pázsitot

bukásunkat
fájlalta az égbolt

s mégse gondoltunk
sose arra
mi rejlik
annyi arc mögött
s miért késlekednek
születendő
meghalásaink